

В. М. Верабей

Навук. кір. **В. А. Ляшчынская,**

д-р філал. навук, прафесар

ФРАЗЕАЛАГІЗМЫ ВЕТЛІВАСЦІ БЕЛАРУСАЎ: ПРЫВІТАННЕ

Сістэма правілаў паводзін чалавека абумоўлена яго культурай, традыцыямі і нормамаі маралі народа. Беларуская мова прадстаўляе розныя сродкі выражэння ветлівасці, сярод якіх выдзелім фразеалагізмы прывітання, што з'яўляюцца самымі распаўсюджанымі і абавязковымі ў абслугоўванні этыкетных сітуацый. Прывітанне – гэта і самы важны кампанент маўленчаэтыкетных зносінаў, гэта зычэнне жыцця, здароўя, прычым не толькі іншаму чалавеку, але і самому сабе.

Аналіз фразеалагізмаў прывітання паказвае, што галоўным фактарам выбару той ці іншай формулы прывітання з'яўляецца характар абстаноўкі зносін, на аснове чаго фразеалагізмы можна падзяліць на некалькі груп:

1) найбольш распаўсюджаныя прывітальныя звароты, што ўжываюцца незалежна ад абстаноўкі зносін: *Дзень добры! Добрае здароўе, Будзь здаровы* – звароты пры сустрэчы раніцай або днём;

2) фразеалагізмы пры сустрэчы ў пэўнай сітуацыі: *Добры вечар!* – пры сустрэчы вечарам, *З лёгкай парай!* – прывітанне і пажаданне добрага здароўя таму, хто толькі што памыўся ў лазні, *Міласці просім (прашу)* – ветлівае запрашэнне пры сустрэчы прыйсці, прыехаць, увайсці, прыняць пачастунак і пад., *Маё шанаванне* – зварот пры сустрэчы з паважаным альбо старэйшым чалавекам; *Наша вам* – жартаўліва-фамільярнае ці іранічнае прывітанне пры сустрэчы;

3) фразеалагізмы-звароты да таго, з кім давялося сустрэцца, убачыцца: *Бог даў* – вокліч радасці, што прыйшлося, давялося пазнаць, сустрэцца, убачыцца; *Колькі лет, колькі зім!* – вокліч пры сустрэчы з кім-небудзь, каго даўно не бачыў, з кім даўно не сустракаўся;

4) фразеалагізмы-выказванні здзіўлення пры нечаканай сустрэчы, дзе адразу відаць эмацыянальную ацэнку – станоўчую ці адмоўную: *Каго я бачу!* – вокліч здзіўлення, радасці ад нечаканай сустрэчы з кім-н.; *Які вецер загнаў (занёс), Якія вятры заганалі (занеслі), Якім ветрам <занесла, прынесла>* – выказванне здзіўлення пры нечаканай сустрэчы; *Які чорт занёс (прынёс)* – вокліч неразумення, незадавальнення пры сустрэчы з кім-небудзь, хто аказаўся пры пэўных абставінах.

Як відаць, выдзеленыя этыкетныя фразеалагізмы беларускай мовы толькі групы прывітання выяўляюць шырокі спектр прэзентацыі маўленчага этыкету ў сістэме вуснага маўлення беларусаў, ствараюць шырокія магчымасці для выбару той ці іншай формы з улікам абставін, умоў зносін.

А. Д. Дакукін

Навук. кір. **А. М. Мельнікава,**

канд. філал. навук, дацэнт

АРХЕТЫП ДАРОГІ Ў ТВОРАХ АЛЕСЯ РАЗАНАВА

Вобраз шляху, дарогі з'яўляецца адным з ключавых у паэзіі Алеся Разанава. Шлях разумеецца паэтам як несупыннае імкненне да чагосьці новага альбо як метафарычнае ўвасабленне жыцця.